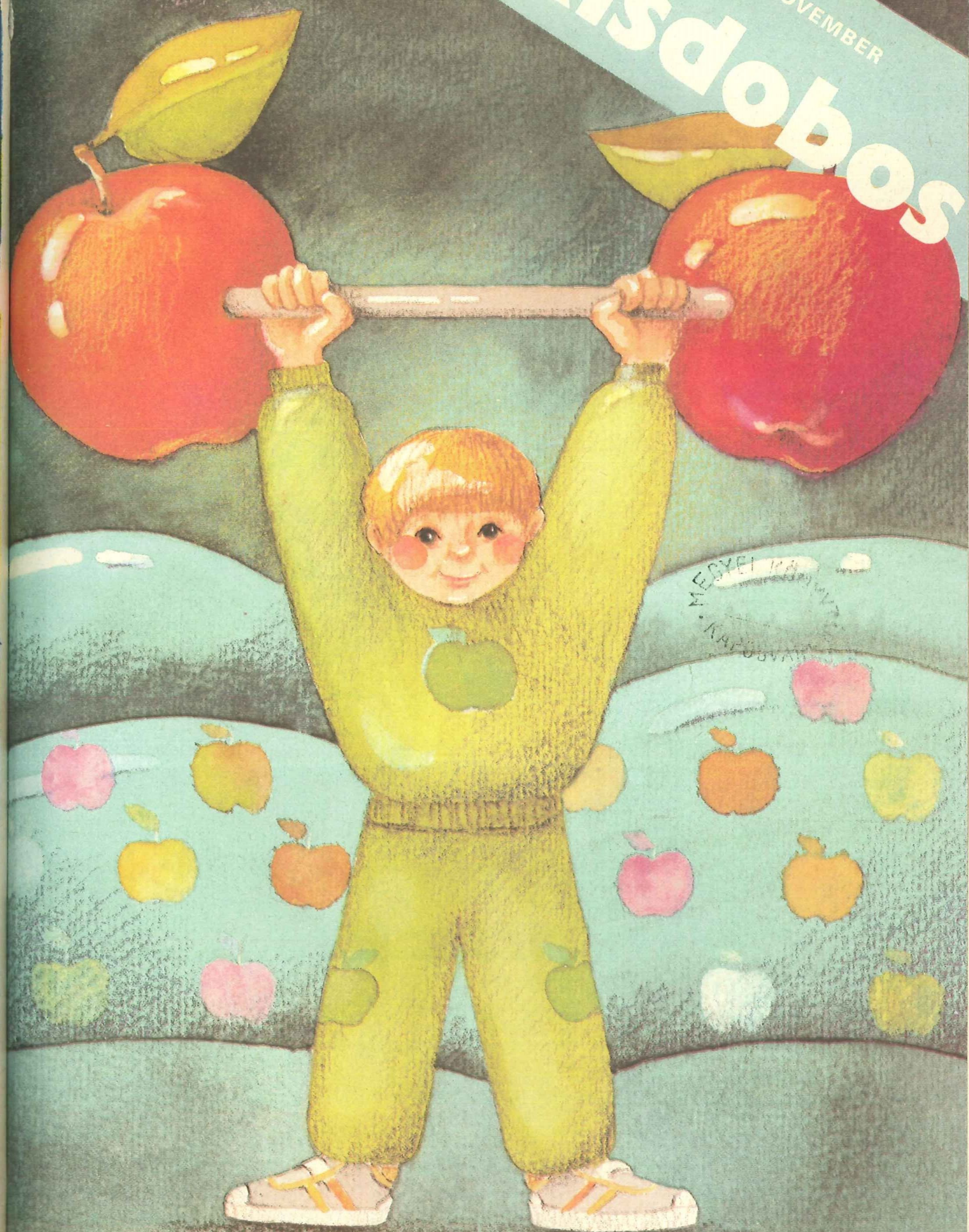

kisdobos
1988. NOVEMBER

KISDOBOS KÉPTÁR

Szent György

Hosszú ideje már, hogy az emberek jelképekkel juttatják kifejezésre gondolataikat, vágyaikat. A mesebeli hős, a sárkányölő vitéz története a Szent Györgyről szóló keresztény legendában éledt újra a középkorban. Akkor is, most is, mindig a Jó győzelmét jelképezi a Gonosz felett, a szörnyet legyőző, bátor elhivatott harcos példáját. Az itt bemutatott képet (ikont) fatáblára festették temperafestékkel Oroszországban a XIV. század elején. Ma a leningrádi Orosz múzeum őrzi.

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetsége lapja a 6—10 éveseknek. XXXVII. évf. 9. sz. Főszerkesztő: **Jani Gabriella.** Kiadja: az Ifjúsá Lap- és Könyvkiadó. Felelős kiadó: **dr. Király G. István.** Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374, telefon: 116-660. Készült a Kossuth Nyomdában 88.0587. Felelős vezető: Bede István vezérigazgató. Index: 25442, HU ISSN 0450-3287.
Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502, telefon: 660-162. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármel hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest XIII Lehel út 10/a. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Megjelenik évenként tíz alkalommal. Előfizetési díj egy évre 60 Ft. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlap **Hegyi Márta** munkája.
A szerkesztőség munkatársai: Ferenczy Ágnes, Gaál Ödönné, Kóka Rozália, Szabó Bea, Zentai Mari.

Hej, húzd meg!

Orosz népköltés

Hej, húzd meg! Hej, húzd meg!
Húzd meg egyszer, még egyszer!

Ültetünk majd nyírfácskát,
nevelgetjük hajtását.
Rajta, no, rajta!
rajta, no, rajta!
Nevelgetjük hajtását.

Hej, húzd meg! Hej, húzd meg!
Húzd meg egyszer, még egyszer!

Part mentiben lépdelünk,
halld, napocska, énekünk!
Rajta, no, rajta!
Rajta, no, rajta!
Halld, napocska, énekünk!

Hej, húzd meg! Hej, húzd meg!
Húzd meg egyszer, még egyszer!

Hej, te Volga, anyánk vagy!
Te széles-mély, csak áradj!
Rajta, no, rajta!
Rajta, no, rajta!
Te széles-mély, csak áradj!

Rab Zsuzsa fordítása

Szél-ellen-jött utas

Csukcs népköltés

Messziről érkezett?
Szél-ellen ó, ki érkezett?
De hisz Kevevtegin az ottan,
rénbőrökkel megrakottan!

Szél-ellen ó, ki érkezett?
De hisz Pengevtegin az ottan,
vadbőrökkel megrakottan!

Bede Anna fordítása

Ringató

Észt népköltés

Gyere, álom, gyorsan gyere!
Álom az ajtón gyere be,
Ablakon repülj be rögtön!
Szállj a gyerek szemöldökére,
Hömbörödj szeme héjára,
Onnan osonj a szemére,
Heveredj fekvőhelyére!

Pletyka

Cseremisz (mari) népköltés

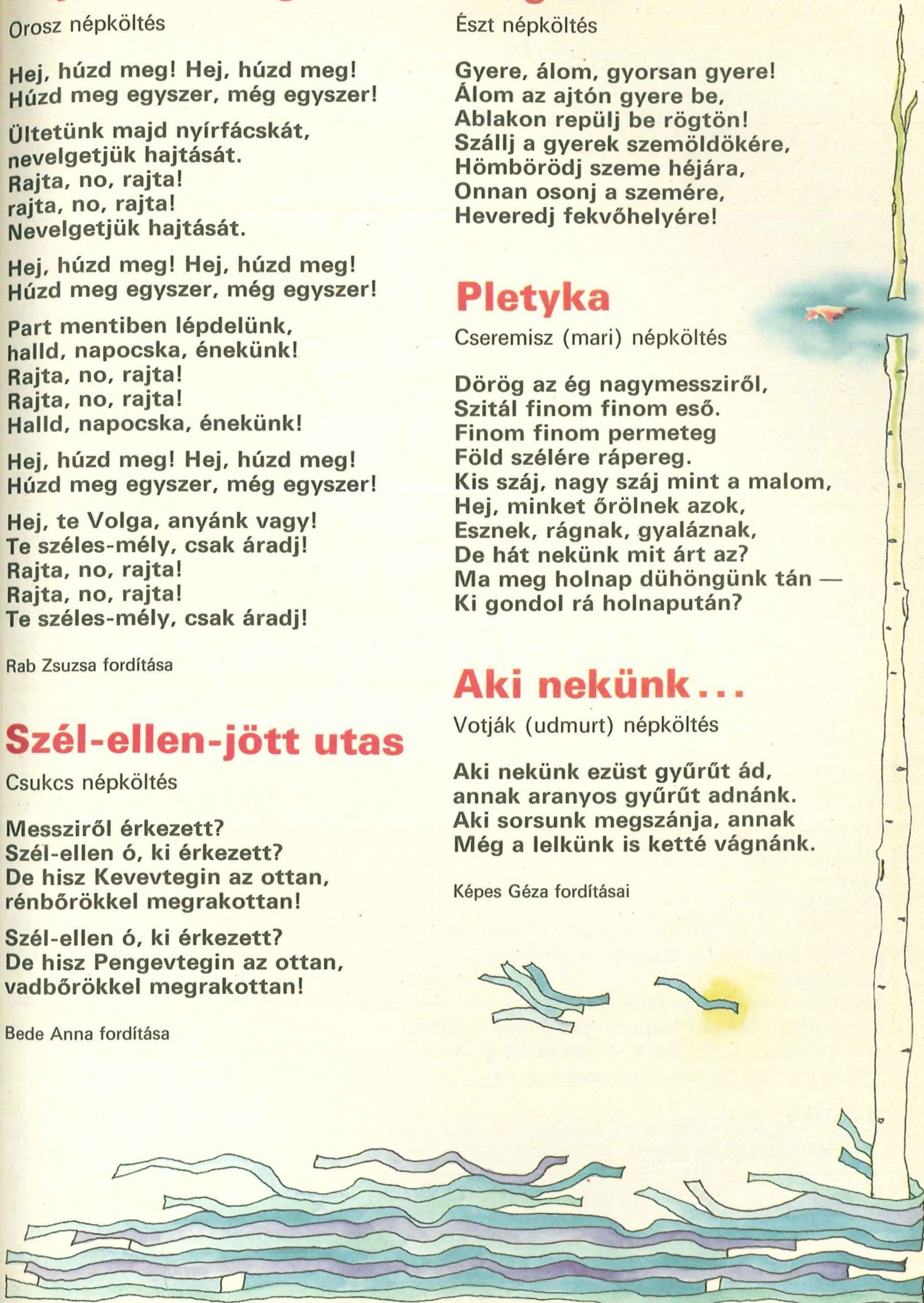
Dörög az ég nagymessziről,
Szitál finom finom eső.
Finom finom permeteg
Föld szélére rápereg.
Kis száj, nagy száj mint a malom,
Hej, minket őrölnek azok,
Esznek, rágnak, gyaláznak,
De hát nekünk mit árt az?
Ma meg holnap dühöngünk tán —
Ki gondol rá holnapután?

Aki nekünk...

Votják (udmurt) népköltés

Aki nekünk ezüst gyűrűt ád,
annak aranyos gyűrűt adnánk.
Aki sorsunk megszánja, annak
Még a lelkünk is ketté vágnánk.

Képes Géza fordításai

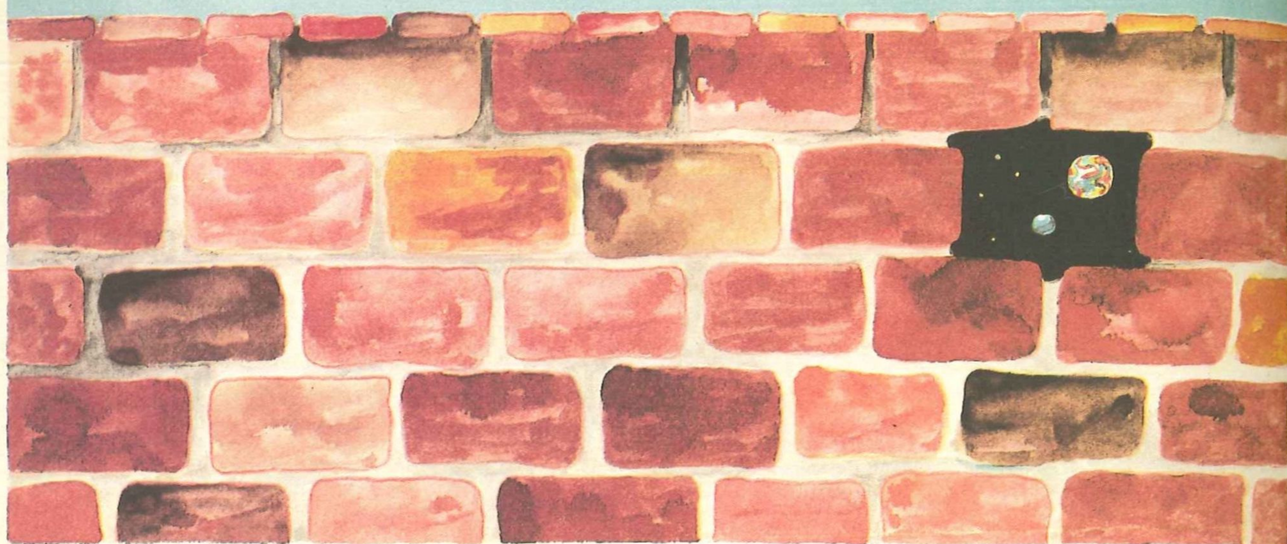

Kiss Ilona rajza

A verseket a Szovjetunióban élő népek népköltéséből válogattuk.

Mira Lobe

Turridu, a varázsló

Amikor kicsi voltam, volt egy udvarunk a ház mögött, az udvar közepén állt egy fa. Mindig szerettem volna felmászni rá, de sohasem sikerült. Így hát a fa alatt játszottam a kedvenc üveggolyóimmal. A legszebb, legnagyobb, legtarkább volt közöttük a királynő, a kisebbek voltak a gyerekei: egy zöld színű golyóherceg, egy kék golyóherceg, és két rózsaszín golyóhercegnő.

Az udvarnak téglafala volt. Ott végződött a világ.

Egy napon egy fiú ült a fal tetején.

— Hé, te! — kiáltott. — Gyere ide!

A fiú nagy volt, erős és föntről nézett le rám.

— Hogy hívnak? — kérdezte.

— Mira.

— Hülye név. És hány éves vagy?

— Öt.

Leugrott a falról. — Én már elmúltam nyolc, és tudok boxolni.

Azonnal észrevette, hogy félek tőle.

Nem volt nehéz bennem félelmet kelteni. Leginkább a villámtól, a dörgéstől féltem, aztán a nagy kutyáktól, meg az öreg szomszédasszonytól. De a legeslegjobban az idegen fiúktól, akik a falon át érkeznek.

Körüljárt az udvaron, és felfedezte az üveggolyóimat a fa alatt. Aztán megkérdezte, hogy tudok-e fára mászni. Mondtam, hogy nem, erre felsegített. Talán nem is kell félni tőle, gondoltam. Talán nagyon is rendes, és a barátom lesz...

Egymás mellett ültünk a legalsó faágon.

— Tudod, hogy kicsoda Turridu? — kérdezte.

Megráztam a fejem.

— Egy nagy varázsló! — mondta. — Gyere, megmutatom, hol lakik!

Nem akartam vele menni. Féltem Turridu varázslótól, és közben tudtam is, hogy nincsenek se varázslók, se boszorkányok vagy ilyesmik. A fiú lerángatott a fáról, szorosan fogott, úgy húzott a falhoz. Egy darab kréta volt a kezében, ezzel keresztet rajzolt egy téglára.

— E mögött lakik. És mindent lát, amit csinálunk, mindent hall, amit mondunk. És dühös lesz, ha nem tesznek a kedvére.

Az ijedtségtől némán álltam ott. Fülét a téglára tette, és hallgatózott.

— Turridu azt akarja, hogy add neki az üveggolyót. A nagy tarkát! — Felnyögtem: a királynőm!

— Ne bőgj! Turridu ki nem állhatja, ha valaki mindjárt bőg!

Eltette a királynőmet, és visszamászott a falra. Odafönt visszafordult, és szigorúan meghagyta: — Turridu titok! Megértve? Senkinek sem árulhatod el, különben megbüntet!

Így hát nem mondhattam el anyámnak, amikor bementem, hogy miért sírok. És azt sem mondhattam meg, hogy hol van a nagy üveggolyóm.

Másnap nem akartam az udvarra menni. Csakhogy sütött a nap; anyám a kezembe nyomta a zacskót az üveggolyókkal, és leküldött. Óvatosan kinyitottam a kaput, és kilestem a résen.

A fél falat láttam, csupa vörös tégla. Sehol a kereszt. Turridu eltűnt. A fámhoz szaladtam, és boldog voltam. De akkor egyszer csak megláttam a krétakeresztet a fal túlsó végén. Fönt már várt a fiú.

A keresztre mutattam, és ezt dadogtam: — Már nem ott van, ahol tegnap volt...

— Minden nap másutt van. És a kék üveggolyót akarja.

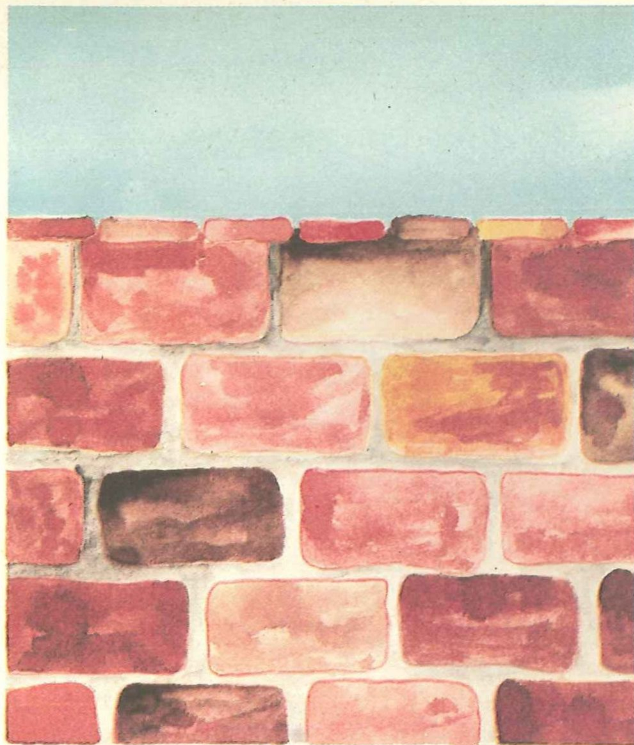
Turridu megkapta a kék hercegemet, és másnap a zöld hercegemet is. A krétakereszt vándorolt a falon, hol itt tűnt fel, hol ott. Turridu azt is kérdeztette, hogy milyen játékaim vannak még az üveggolyókon kívül. Kisautók például?

Ezen az éjszakán eljött. Ő. A Turridu.

Sötét volt a szobában. Feküdtem az ágyban, és láttam a falra kapaszkodni, körülólálkodni. Fehér szemét végigjáratta a képeskönyveimen, a kisvonatomon és az autóimon; hegyes ujjaival a babáimért és a mackóimért nyúlt. A félelemtől dermedten feküdtem, és egy hang sem hagyta el a torkomat.

Aztán kiáltottam.

Jött anyám. Zokogtam, reszkettem, és sokáig tartott amíg újra el tudtam aludni.

Másnap magammal vittem az udvarra egy kisautót. A krétakereszt új helyen volt. A fiú leugrott a falról, és felemelte a kezét.

— Itt volt! — suttogtam.

— Ki volt itt?

— Turridu! Ma éjjel. A szobámban!

Elkezdett nevetni. — A Turridu? Nem is létezik! Csak úgy kitaláltam azt a hülye Turridut!

— Kitaláltad? Miért?

— Ezért! — mondta, és elővette a zsebéből az üveggolyóimat.

Az arcom elé tartotta őket.

— A nagy már nincs meg. Volt-nincs, sicc! Sicenko!

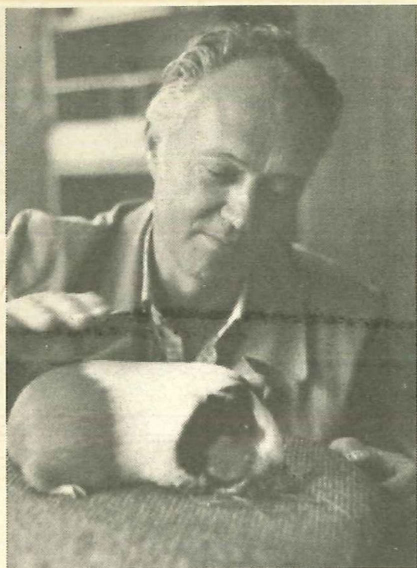
Vigyorgott. Azzal eltette a golyóimat, letörölte a krétakeresztet, átmászott a falon, és nem jött vissza többé. Soha.

Fordította: Kun Magda

(Jutta Modler: A béke otthon kezdődik című kötetéből. Herder Kiadó, Bécs, 1985)

Kiss Ilona rajza

Bemutatjuk

Schmidt Egon ornitológust, szakírót

Könyvei olvasása után úgy képzeltem, Schmidt Egon lakása tele van madarakkal és kisállatokkal. Nem tévedtem sokat.

— Bizony volt már úgy — meséli az író, hogy kétszobás lakásunk másfél szobává zsugorodott, úgy éltünk benne feleségemmel és három gyermekemmel. Mindez egy sámarigópár kétméteres röpdéje miatt történt így, de megérte. Hazánkban először a mi otthonunkban költött ez a csalafinta madár, mely eredetileg Délkelet-Ázsiában honos. Életem legnagyobb élménye volt a gyönyörű madárpár megfigyelése az udvarlástól az öt fióka kiröpüléséig. Miért mondtam, hogy csalafinta? Mert a lakásban „átutazóban" lévő tücskök és békák hangján is megszólalt, ha úgy tartotta kedve. De volt már kaméleonom is. Ujjamra téve szoktam etetgetni, sétáltatni. Ilyenkor hosszú nyelvével lecsapott áldozatára. Egyszer jól megtréfáltam: a falon lévő kis fekete maszathoz vittem, azt hitte legyet lát, és szokásához híven cselekedett. Sértődött szemforgatást kaptam az akcióért.

— Gyermekkorától kezdve érdeklik az állatok?

— Igen, mint minden kisgyereket. Bár a velük való első találkozásom — édesanyám elmesélése szerint — meglehetősen viharos volt. Két éves lehettem, amikor kitotyogtam az udvarra, és a kotlós körül szertelenkedő naposcsibék közül megkaparintottam kettőt. A nagy szeretgetésbe sajnos belepusztultak a kiscsibék. Azóta megtanultam, hogyan kell az állatokat igazán szeretni. Zalában nőttem föl, közel volt az erdő, a mező. Volt alkalmam megismerkedni tücsökkel, bogárral, de főleg a madarak érdekeltek. Megfigyeltem őket, jegyzetelgettem. Így lettem ornitológus, és így születtek későbbi könyveim is. Általuk az állatok megbecsülésére és szeretetére próbálom felhívni a gyerekek figyelmét. Ezért írom a KISDOBOS-ban havonta megjelenő sorozatot is szerzőtársammal, Bécsy Lászlóval közösen.

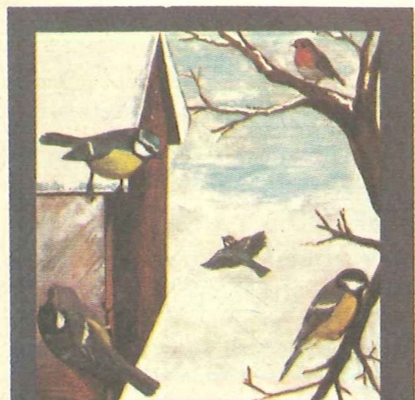
— Mit tanácsol a gyerekeknek, hogyan szeressék igazán az állatokat?

— A házi kisállatokat mielőtt megvásárolják, ismerjék meg, olvassanak róluk: a szokásaikról, igényeikről, etetésükről. Rendezzék be a kalitkát vagy az akváriumot, és csak azután vásárolják meg az állatokat. Ne fordítva! Az állat nem kísérletezésre való! A vadon élő állatok esetében a „Nemszeretem állatok" című könyvemben leírtam már, de nem győzöm eleget hangsúlyozni: a béka, a giliszta, a csiga és az egér is élőlény. Sajnos sok ember iszonyodik tőlük. A felnőttek félelme pedig ráragad a gyerekekre. Én ilyenkor mindig azt mondom: nem kell ezeket az állatokat homlokon csókolni, nem baj, ha nem szeretik, de ne bántsák őket!

— Hogyan végzi a vadon élő állatok megfigyelését?

— A kora reggeli órákban megyünk ki az erdőbe. Néha fél órán át is figyelünk csöndben, mozdulatlanul egy fatörzsre kuporodva. Ennyi idő elég ahhoz, hogy „bemutatkozzon" az erdő. Ilyenkor amit észlelek azt lejegyzem, lerajzolom a naplómba. Bécsy László pedig lefényképezi. Augusztus tájékán a Gellérthegyen figyelem a madárvonulást. Olyankor a sisegő füzikék és a kormos légykapók már elkóborolnak költőhelyeikről. Minden ősszel Dinnyés-Tetőre járok a tundrákról érkező vetési ludak csapatait számlálgatom. Télen élelmet teszek a madáretetőkbe, és szeretem „kibogozni" az állatok nyomát, hiszen olyan a hó, mint egy nagy képeskönyv, csak olvasni kell benne. De először ebben is meg kell tanulni a „betűvetést"!

Zentai Mari

Madárcsalád a szoba sarkában

Sok-sok éve vannak otthon sámarigóim. Ezek a hosszú farkú, fekete, fehér és rozsdavörös színekkel ékes, gyönyörűen éneklő madarak hazája Délkelet-Ázsia, de az enyémek már Európában bújtak ki a tojásból, egy német tenyésztő barátomtól kaptam őket. Sokáig csak hímeket tartottam, gyönyörködtem változatos, sok utánzást tartalmazó énekükben, de az elmúlt tavasszal sikerült egy tojót szereznem, és elhatároztam, én is megpróbálkozom a szaporításukkal.

A szoba egyik sarkában nagy röpdét építettem, ami ugyan lényegesen korlátozta saját mozgásterünket, de a madarak részére megfelelő helyet biztosított. A voliert (röpdét) az erdőből hozott száraz ágakkal rendeztem be, alulra egy műanyag lepedőre friss erdei avar került. Ide szórtam annak a két feketerigó fészeknek az anyagát is, amit még a télen gyűjtöttem a Gellérhegyen. A felső sarokba költőládikát erősítettem tág bejárónyílással, mert a sámarigók indiai hazájukban is tág szájú üregekben fészkelnek. Ezek után minden készen állt a madárpár fogadására.

Először a tojót engedtem a volierbe, de két nappal később, amikor már minden zegét zugát megismerte, a hím is követte. Nyomban hevesen udvarolni kezdett, és olyan énekstrófákat szedett elő a „raktárából", amelyeket korábban soha nem hallottam. Párja nem is kérette magát soká, alaposan megvizsgálta az odút, aztán a földre szállt, és hordani kezdte a fészekanyagot.

Néhány nap alatt kész volt a fészek, és nemsokára már öt kis foltos tojás lapult benne. Ettől kezdve a tojó szorgalmasan kotlott, melengette a tojásokat, a hím pedig énekelve őrködött felette. Még a galambokra is féltékeny volt, ha az ablak előtt elrepültek. Aztán, pontosan 12 nap múlva, a tojó reggel tojáshéjjal a csőrében szállt az etetőtál mellé. Nem kellett benéznem az odúba, tudtam, hogy a fiókák megérkeztek. Az első napokban még velük maradt, melengette őket, de aztán már párjával együtt reggeltől estig szorgalmasan hordták számukra a jobbnál jobb falatokat.

Ahogy múltak a napok, egyre erősebben lehetett hallani a kicsinyek kérő hangjait. Hihetetlenül jó étvágyuk volt. A lisztkukac és a friss hangyatojás mellett rengeteg sáskát is ettek, ezeket hajnalonta a Budai-hegyekben gyűjtöttem számukra. Bizony nem volt könnyű dolog a több száz nagyot ugró sáskát összefogni. A jó táplálás következtében a fiókák gyorsan nőttek, tollasodtak, és rövidesen már egymás mellett kukucskáltak ki az odúból. Aztán egyikük gondolt egy merészet, és kiugrott. Eleinte kicsit ügyetlenül verdesett a szárnyaival, de baj nélkül földet ért. Rövidesen négy testvére is követte. Néhány nap múlva már jól röpültek, szinte mozogni látszott az egész volier.

Ma sem tudom, ki volt büszkébb rájuk, igazi szüleik, a két öreg sámarigó vagy a mostohapapa, azaz jómagam.

Schmidt Egon

*

— Te mit kérdeznél Schmidt Egontól? Írd meg nekünk!

— Ha érdekel a madarászat, ellátogathatsz Budapesten a Nemzeti Múzeumba, ahol minden hónap második szerdáján 17 órától nyílt foglalkozásokat rendez a Madártani Egyesület. (Bejárat a Bródy Sándor utcai oldalon.)

Fiókák

A tojó, csőrében sáskával A szerző felvételei

AZ ÉN BARÁTOM

Mi mindig megértjük egymást...

Kedves Kisdobos!

Az én barátnőm Rosta Edina. Megismerkedésünk története kissé hosszú, de megpróbálom röviden leírni.

Apukám, Kazinczy Jenő sakkozott. A klubban megismerkedett Rosta Sándorral. Nagyon összebarátkoztak. Együtt voltak katonák. Megházasodtak. Majd 1977-ben megszülettünk mi, Edina meg én. Azóta családostul járunk egymáshoz.

Edina okos, ügyes lány, ezért is tetszik nagyon. Edinával valahogy nem tudunk veszekedni. Mi mindig megértjük egymást. Amit az egyik akar játszani az jó a másiknak is. Ha az egyik nyer, a másik nem haragszik. Edináék címe: Rosta Edina, Érd, Zagyva u. 33.

— Jó napot kívánok! Rostáékat keresem — köszöntem az erkélyen virágot öntöző férfinek.

— Tessék bejönni! — szólt kedvesen.

Megismerkedtem a családdal. Elővettem Orsolya Szovjetunióból küldött levelét.

— Szóról, szóra így volt! — nevetett Edina édesapja. Jenővel nagyon régen ismerjük egymást. A katonaságnál lettünk igazi jóbarátok. Mikor leszereltünk, udvarolni kezdtünk. A menyasszonyaink a Dunakanyarban ismerkedtek meg. Ők is összemelegedtek.

A gyerekek születése után a barátság még szorosabb lett — folytatja Edina édesanyja. — Nagyon kedves, becsületes, segítőkész emberek. Mindig nagy tiszteletben tartottuk egymást.

— Milyen gyakran találkoztok? — kérdezem Edinát.

Orsi édesapja Rosztovban dolgozik egy traktorgyárban. Évente négyszer-ötször tudnak hazajönni Törökbálintra. Főleg ünnepkor látogatnak meg bennünket. Közben levelezünk. Orsi nagyon örül, ha írok neki. Rosztovban nincs igazi jó barátnője. Talán azért, mert még nem nagyon érti a nyelvet.

— Mi a legkedvesebb közös emléketek?

— Szilveszterkor nálunk voltak Orsival, meséket mondtunk egymásnak, beszélgettünk egész éjszaka. Milyen az élet a Szovjetunióban? Milyen itt? Hogy megy az iskola? Csak néhány órát aludtunk. Egyszer ősszel itt előttünk levágták a kukoricaszárat. Ott hagytak egy keveset. Mi építettünk belőle egy kis kuckófélét. Amikor jöttek az utcabeli gyerekek, elbújtunk előlük. Nagyon jót játszottunk! Mi együtt sose unatkoztunk. Van egy kedves társasjátékunk is. Nagyon szeretünk vele játszani. Orsiban még nem találtam hibát. Ő nagyon aranyos, aranyosabb mindenkinél.

Elköszöntem Rostáéktól. Jókedvű, vidám családot ismertem meg, és egy boldog kislány integetett utánam. Örült, hogy a barátnőjéről mesélhetett. Én pedig annak örültem, hogy nem igaz az a mondás, hogy a távolság megöli a barátságot.

*

Az Én barátom című pályázat III. helyezettje **Kazinczy Orsolya.** Levelét Rosztovból, a Szovjetunióból küldte.

K. R.

Ha valaki nem tudná, ezennel közhírré teszem, mi is az a **Kenguru.** Egy műsor a rádióból, ami arra buzdít kicsit és nagyot, fiatalt és öreget, hogy mozogni jó. Szándékosan nem írtam azt, hogy sportolni, mert a műsor készítői nem a versenysportoknak akarnak hírverést csinálni. Ők az egészséges életmódnak szeretnének híveket toborozni: ennek pedig egyik feltétele a rendszeres mozgás. Az olyan kicsit lusta, és állandóan az idő és a hely hiányára panaszkodókra gondoltak, amilyenek mi — én is te is — vagyunk.

Molnár Dániel, a Kenguru rádiós szerkesztője, a következőket mondta a műsorról:

— Hárman szerkesztjük a Kengurut, **Székely Éva** olimpiai bajnoknő, **dr. Ardai László,** a Testnevelési Főiskola adjunktusa és jómagam. (Székely Évát nem kell bemutatni. Megtettük a júniusi Kisdobosban. A műsor ötlete tőle származik.) A szombat délutáni adásokban érdekes emberekkel is találkozhatnak a hallgatók. Csak néhány név a korábbi műsorokból: Hammer László olimpiai bajnok (lövészet), Mizsér Attila az öttusa válogatott tagja, Papp László olimpiai bajnok (ökölvívás), Kovács Kati táncdalénekes. Mindig van rejtvény, ami természetesen a sporthoz kapcsolódik. Így nemcsak az izmokat mozgatjuk meg, hanem a fejeket is. Szép számmal akadnak megfejtőink, hiszen nyerni mindenki szeret.

Három patronált városunk van: Soltvadkert, Dunaújváros, és Kecskemét. Ezekben egy-egy lelkes testnevelő tanár a gyerekekkel együtt csinálta, csinálja végig a Kenguru ötpróbát. Az ötpróbához nem kellenek szuper kellékek, mindenki maga mérheti le, hogy mennyit ügyesedik napról napra. Szerintem ezeket a gyakorlatokat óvodáskortól lehet csinálni, felső korhatár pedig nincs. Mi így fogalmaztuk meg a Kenguru ötpróba mottóját: verseny önmagaddal és másokkal. 20 perc alatt kell megcsinálni a gyakorlatokat. (Az persze jó, ha elsőre kevesebb idő kell. De ne csüggedj el, ha a húsz perc neked kevés. Csak gyakorlás dolga az egész!)

Íme az ötpróba:

1. 60 méteres síkfutás. 10 másodperc alatt kell lefutni. Ez 100 pontot ér. Ha ennél kevesebb vagy több idő alatt futod, akkor minden tizedmásodperc 1 pontot ér mínuszban vagy pluszban. (Tehát, ha 9,2 alatt futod le a 60 métert, akkor plusz 8 pontot kapsz.)

2. Helyből távolugrás. Minden centiméter számát kettővel kell osztani. Tehát, ha 3 métert ugrasz, akkor 150 pontot írhatsz be magadnak.

3. Ugrókötelezés 1 percig. Közben számold hányszor ugrottál, mert az ugrások száma adja meg a pontszámot.

4. Öt célzás zsámolyra, kukára, bármire. (Csak a szomszéd ablaka ne legyen!) A távolság 6-7 méter lehet. Ezt te döntsd el! Minden találat 20 pontot ér.

5. Végül a legnehezebb: 10 perces futás. Ahány métert futsz, azt osztani kell tízzel és máris itt az új pontszám. Ha például 2800 métert sikerült lefutnod, akkor az 280 pontot ér. Tehát ez a „legjövedelmezőbb".

— Szeretnénk, ha ezt az ötpróbát a mindennapos iskolai testnevelés programjába felvennék.

Addig is míg ez eldől, van idő kinek-kinek otthon gyakorolnia. Örülnék, ha beszámolnátok arról, kinek mennyire sikerült önmagát és másokat legyőznie.

czy

Vinkó László linóleummetszete, Gencsapáti

Egyszer volt

Halászkaland Tiszaladányban

Én is megyek! Én is megyek! — könyörgött Gyurka.

— Nem mehetsz el! Meleg van. Vízbe esel! Megcsípnek a szúnyogok — próbálta lebeszélni édesanyja a kirándulásról. A kisfiú hajthatatlan maradt. Jönni akart. Szomszédjukkal, akit Gyurka csak Papónak becézett, és három rokonával halászni indultunk. Abban reménykedtünk, hogy fényképezőgépeinkkel megörökíthetünk néhány ősi halászszerszámot, halfogási módot. Gyurka édesanyja nagy nehezen megadta magát, elengedte a kisfiút. Többször is utánunk szólt:

— Gyurka, bele ne menj a vízbe! Papó! Vigyázzanak rá! — Útnak eredtünk. Hatalmas kopár réten bandukoltunk sokáig. Se fa, se bokor. A rét közepén hatalmas gémeskút magasodott. A szélén kövér tehéncsorda delelt. Távol, halványkék párába burkolódzva a tokaji Kopaszhegy sejlett. Arcunkat perzselte a déli nap. Előttünk loholt Csuli, a kis fekete puli és az apró, barna, korcs kutya Bogár. Papó és rokonai vállukon cipelték halászóeszközeiket. Mögöttük én ballagtam Gyurkával. Ő, mint egy kis csikó, hol erre, hol arra iramodott egy szöcske után. Kollégám nagyokat szaladt, hogy elölről, hátulról, oldalról is lefényképezze menetünket.

Fotó: Kunkovács László

Elértük a keskeny kanálist. A sekély, zavaros víz állni látszott. A halászok nekivetkőztek, és munkához láttak. A legifjabb, Béla, három rúdból és egy hálóból emelőhálót eszkábált. Jó messzire a többiektől vízbe merítette. Papó és Dezső egy-egy tapogatóval belegázolt a combtőig érő vízbe. Negyedik társuk puszta kézzel kezdett halászni. Gyurka, a kollégám meg én izgatottan szaladgáltunk a parton.

— Vajon kinek kedvez először a szerencse?

Béla hirtelen magasba lendítette az emelőhálót. Gyönyörű, félméteres csuka vergődött benne.

— Hű, de nagy! — örvendezett Gyurka.

Megcsodáltuk, lefényképeztük, majd zsákba került szegény. A tapogatóval dolgozó férfiak egymás mellett lépkedtek, ritmikusan emelgették a feneketlen kosárhoz hasonló eszközüket. Be-benyúltak a tapogatók nyílásán. Megfogták, majd partra hajították az iszapból felvert halakat.

— Nézz ide, Gyurka! Egy törpeharcsa! — kiáltott Papó.

A kislegény először vonakodva fogta meg a vergődő halakat, aztán szorgalmasan felszedegette őket.

Az idősebb Béla lassan, előrehajolva lépegetett a csatorna szélén. Izmai megfeszültek, szeme a vizet fürkészte. Villámgyors mozdulattal le-lenyúlt a partmenti iszapba. Kezében vadul ficánkoltak a foglyul ejtett halak.

— Na, te menj vissza! Kicsi vagy még — mormogta Papó egy kis pontynak, és visszacsúsztatta a vízbe. Mi lázasan csattogtattuk fényképezőgépeinket. Igyekeztünk elkapni minden mozdulatot. Gyurka nagyot kiáltott. Míg nem figyeltünk rá, szandálos lábaival a vízmélységet méregette. Egy vízbe cuppanó kövér béka megriasztotta. A nap lassan a látóhatár szélére ereszkedett. Hazaindultunk. A halászok teli zsákkal, mi sok-sok felvétellel. Gyurka nyakig sárosan. Valamennyien boldogan.

Kóka Rozália

hogy is volt?

A halászember szerencséje

Hun vót, hun nem vót, vót a világon egy szegény ember. Sok gyermeke vót. Nagy szegénységben éltek. Az ember halászgatni járogatott, abból tengődtek. A szomszédban lakott a testvérbátyja. Az gazdag vót, de soha semmivel nem segítette vóna az öccsét. Egy este, mikor a szegény ember halászni indult, a felesége utánaszólt:

— Addig haza ne gyere, míg halat nem fogtál!

A szegény halász egész éjjel meregette a hálóját a vízbe, de abba egy fia hal se akadt.

— Hej, teremtőm! Mit csináljak? Mit fognak enni a gyerekeim? Még egyszer leteszem a hálóm, de ha nem akad semmi, akkor hazamegyek — búslakodott az ember. Mikor venné ki a hálót, hát alig bírta. Nagy fényes kő vót benne, nem hal! — Hazaviszem, hadd játsszanak vele a gyerekek! — gondolta.

A gyerekek nézegették, gurigálták, húzták-vonták a követ. Az meg egyre jobban ragyogott. Azt mondja a halász a feleségének:

— Ez a kő olyan szép fényes, mintha színtiszta arany vóna. Elviszem a királynak. Hátha ád egy kis élelmet érte!

Úgy is tett. A király megkérdezte:

— Honnan van neked aranyad, te szegény ember?

Az ember rendre elbeszélte, hogy mekkora nyomorúságban vannak, s hogy járt a halászattal. A király megköszönte az ajándékot. Méretett a halásznak egy nagy szekér élelmet meg pénzt is bőségesen. Vitte haza a szegény halász örömmel. Otthon mondja a legkisebb fiának:

— Eredj fiacskám, hozd el a bátyámtól a vékát. Mérjük meg, hány véka gabonát, hány véka pénzt kaptunk.

A gyerek kérte a vékát. A gazdag ember csúfolkodni kezdett:

— Minek nektek a véka? Tán hamut akartok mérni? Nem adom!

— Nem hamut akarunk mérni, báttya, hanem pénzt is meg egyebet! — kérlelte a gyerek.

Végre csak odaadta a vékát a gazdag ember. A halász megmérte a sok gabonát meg a pénzt is. Akkor az asszony a véka abroncsát körbe duggatta pénzzel, és visszaküldte a szomszédba.

— Vidd haza a vékát! Vigyázz, a pénzt el ne hullasd! Hadd lássa, hogy nem hamut mértünk — mondta a fiának.

Mikor a kapzsi ember meglátta a pénzzel díszített vékát, elfogta a sárga irigység. Berontott az öccséhez:

— Honnan van nektek enynyi pénzetek? Ugye loptátok?

Gondolta a szegény halász megtréfálja a bátyját. Azt mondta:

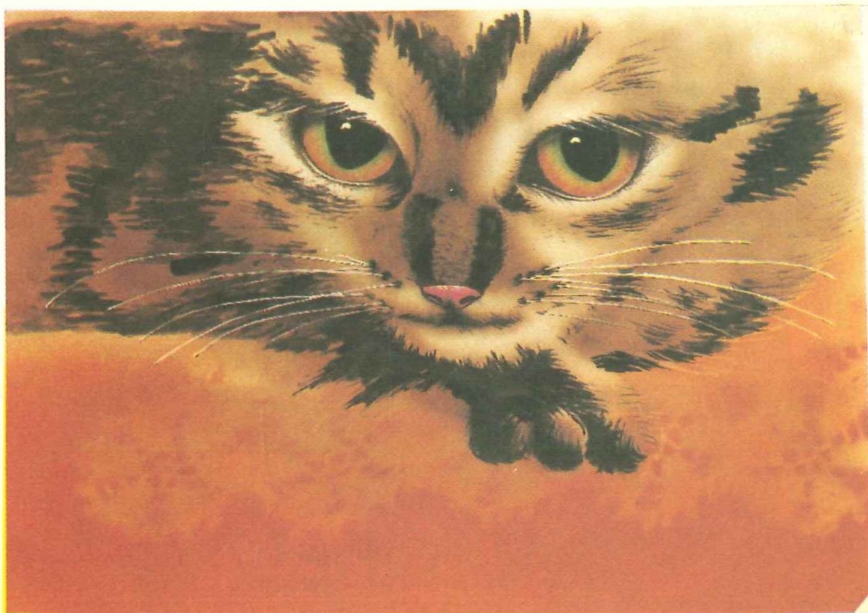
Dehogy loptuk! Vót egy hitvány kismacskánk. Azt vittem el a királynak, mert hallottam, hogy majd kieszik a házából az egerek. A macskáért ajándékozott meg őfelsége.

Több se kellett a kapzsi testvérnek. Egy nagy zsákot kerített, s a falu összes macskáját összevásárolta jópénzen. Beállított velük a királyhoz.

— Mi jót hoztál fiam? — kérdezte a király.

A gazdag ember kioldotta a zsákot, s széteresztette a macskákat. Azok törtek, zúztak, karmoltak. A király tömlöcbe vettette a kapzsi testvért. Azt gondolta, csúfot akart űzni belőle. A szegény halászból boldog ember lett. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Karcsai népmese
gyűjtötte: ***Nagy Zoltán***

Kiss Ilona rajza

Fürkészoldal

Kedves Környezetvédő Fürkésztársaim!

Most, a tél beköszönte előtt, készüljünk fel a madárvédelemre. Először ismerkedjünk meg a nálunk telelő madarakkal, majd gondoskodjunk etetésükről. A felkészüléshez ajánlom Scmidt Egon: A madáretető vendégei (Mesél a természet sorozat, Móra Könyvkiadó 1986), és a Gyakorlati madárvédelem (Natura, Budapest 1982) című könyveket.

A madarak felismerését segítik a szép, színes képek és tollazatuk pontos leírása. A madáretető vendégei beszélgetnek az őket figyelő kisfiúval, így pontosan megismerjük étkezési szokásaikat, mivel és hogyan etessük őket.

A másik könyvből megtudjuk pl., hogy milyen madáretetőt lehet készíteni; melyek a költöző és melyek az állandó, azaz itt telelő madaraink; melyik védett, melyik nem stb.

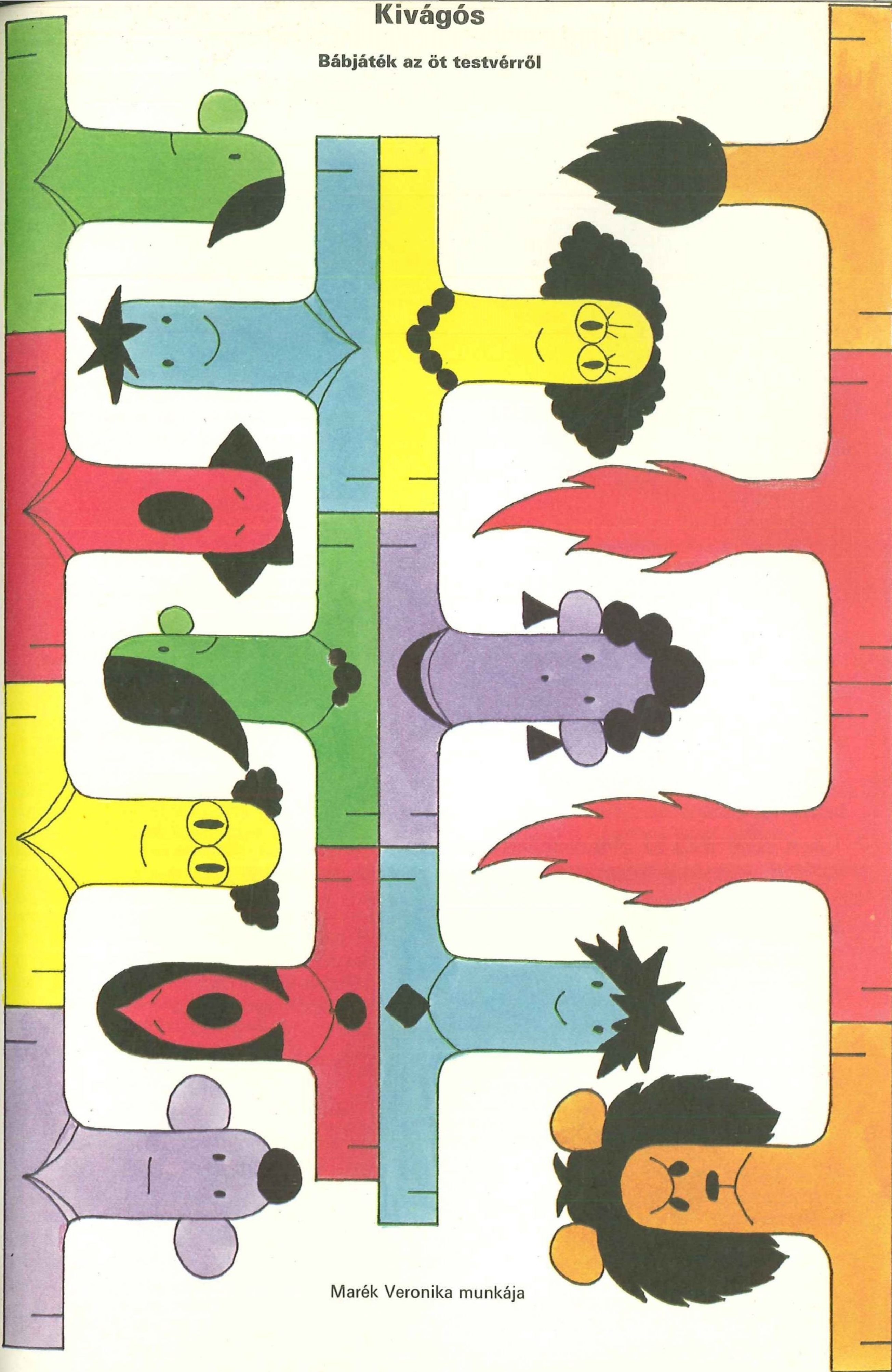
Természetjárásunk közben a madarakat csak távolról figyelhetjük meg. Ha decembertől, a nagy havazások, fagyok beálltakor, folyamatosan gondoskodunk a madarakról, akkor egész közelről láthatjuk őket. A természet valódi csodáit leshetitek meg, ha megfigyelitek az etető körül sürgölődő madarakat.

Összeállította: Gaál Ödönné
rajzolta: Görög Júlia

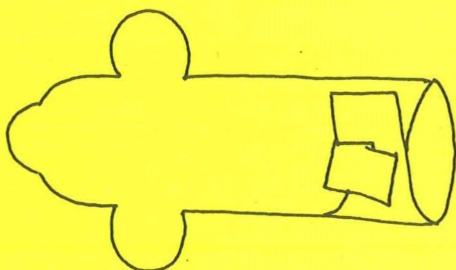
Kivágós

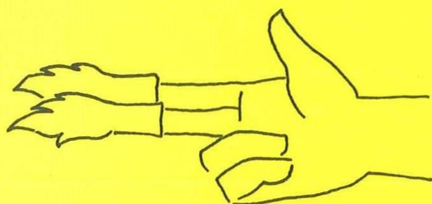
Bábjáték az öt testvérről

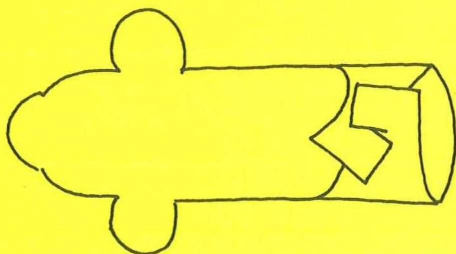

Marék Veronika munkája

Ennek a lapnak a túloldalán megtalálod a 18. oldalon lévő bábjáték összes figuráját. Vágd ki mindet, de előbb olvasd el, és jegyezd meg a következőket:

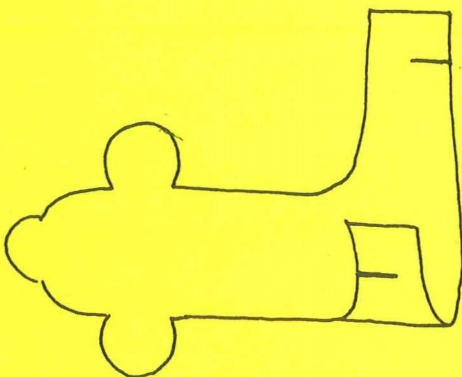
1. Amikor eljátszod a mesét, kérj meg valakit, hogy segítsen kicserélni a jobb kezeden a bábokat, mert a bal kezeden ott ül az öt testvér.

2. A játékvödör meg a kisseprű lehet igazi, de papírból is elkészítheted.

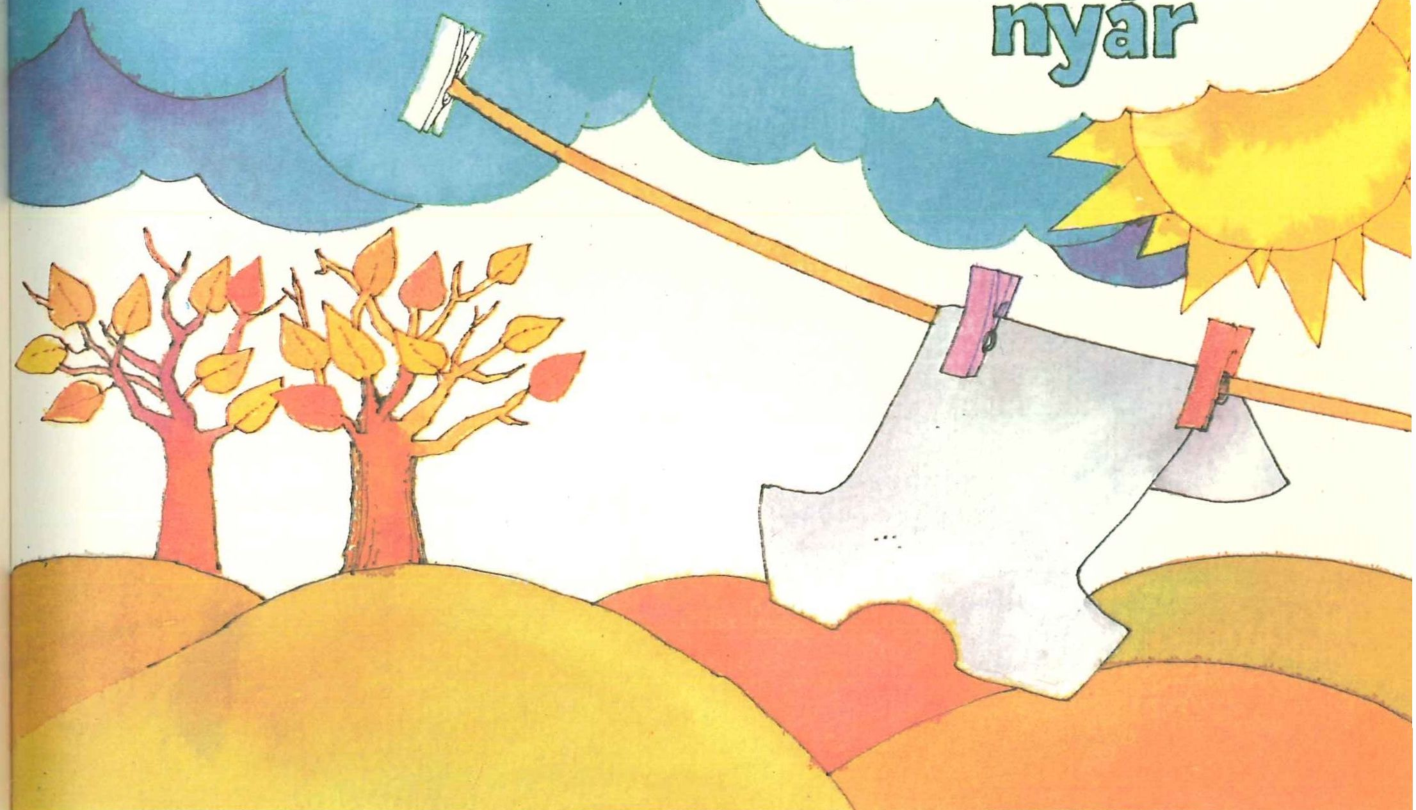
3. Egyszerűbb a játék, ha két pár kötött kesztyűre rávarrod egy-egy öltéssel a papírbábokat. Így csak a kesztyűket kell cserélgetni.

4. A tüzet meg az oroszlánt így húzd az ujjaidra!

5. Az ujjbábokat a két kis bevágással illeszd össze! ha szűk vagy tág, vágj másik bevágást!

szomorú, hogy el is sírta magát. A kisfiú, aki addig még soha nem látta sírni az édesanyját, elmosolyodott. Mosolygott, mosolygott, majd elkezdett kacagni, de olyan szívhez szólóan, hogy attól az édesanyja bánata is tovaszállt.

Elmosolyintotta magát. És mosolyogva kitekintett a száradni kitett ingecskére. S abban a pillanatban szétnyílt a vastag felhő, és kisütött a nap, és az inget egy pillantás alatt megszárította. Azóta úgy tartják, hogy minden szombaton legalább egy édesanya-mosolyintásnyira ki szokott sütni a nap, hogy a szegény kisgyerek egyetlen ingecskéjét megszáríthassa.

Aki nem hiszi járjon a végére."

— Hát a végére is járunk — mondta a nagyfiú. — Minden leckét lehetőleg előre elkészítünk. Csak az maradjon, amit szombaton adnak föl hétfőre. Azt hamar nyélbeütjük. És akkor süthet a nap!

— S ha nem sütne?

— Akkor meg odaállítjuk édesanyát, hogy mosolyogjon azon, hogy mi milyen gondtalanul játszunk a szobában. De ki fog sütni!

És ki is sütött.

És nem is csak egy mosolyintásnyira.

Focizással telt a tornaóra. És délutánra még

Felleg hátán felleg
mendegélnek mennek
északról le délnek
mennek mendegélnek

délről napkeletnek
onnan napnyugatnak
terülnek s már újra
északra vonulnak

elfödi a napot
este el a holdat
ólmos esőt visznek
porka havat hoznak.

Azért nem is lesz olyan rossz — csillan meg a kisfiú szeme az esőálló kabát csuklyája alól.

— Mi nem lesz rossz? — görbül közelebb a nagyfiú, hogy jobban hallja az öccsét, s a vállát is átfogja, nehogy a szél elrepítse mellőle, mert éppen a Szamos-hídon jönnek, ahol gyorsvonat sebességgel szokott keresztül száguldani a Gyalui havasok felől érkező szél.

— Mi nem lesz rossz? — kérdezte újra a nagyfiú.

— Ha igaza lesz a szélnek.

A címoldal Hegyi Márta munkája

Ne gondoljátok, hogy a kisfiú meg a nagyfiú a vándormadarakkal útra keltek volna, s most valahol Afrikában nyaralnának. Itthon vannak, és iskolába járnak. És az idő sem valami nyárias, már napok óta még az orrát se dugta ki az égen masírozó felhők mögül a Nap. A szél pedig úgy tesz, mintha a felhők maguktól mennének, vonulnának, menetelnének; mintha nem ő vezényelné, hajtaná, téringetné őket. Mert ilyesmiket fütyül, kivált reggelente s estefelé:

— Hát nincs eléggé igaza? Kell ennél jobb ólmos eső?

— De ha a fellegek elviszik az ólmos esőt, és porka havat hoznak, akkor?

— Akkor finom lesz. De nagyon szerettem volna, hogy még egyszer kiránduljunk.

— Úgy, mint a nyáron?

— Ha nem is olyan messzire, mint nyáron szoktunk, de egy kicsit kimenni...

— És süssön a nap...

— Süssön, amennyire még telik az erejéből.

Így váltogatták a szót hazáig, s úgy belemelegedtek a nyári kirándulások emlékébe, hogy már az ólmos eső ostorát sem érezték.

— Lehetetlen, hogy több szép idő ne legyen ezen az őszön.

— Csak az sem mindegy, hogy mikor. Hétköznap mit érünk vele?

— Legfönnebb focizhatunk tornaórán.

— Az se lenne rossz — egyezett volna bele már ebbe is a kisfiú.

— Vasárnap lesz, vagy legalább szombaton a szép idő! — jelentette ki határozottan a nagyfiú. És olyan komolyan, hogy mindketten elnevették magukat a nagy komolyságtól.

— Meglátjátok, szombaton kisüt a nap —

mondta az édesanyjuk, miközben a kályha fölé száradni akasztotta a vizes kabátokat. — Minden szombaton ki szokott sütni, hogy a szegény kisgyerek egyetlen ingecskéjét vasárnapra megszárítsa.

— Mese! Ez mese! — örült meg a kisfiú.

— Majd meglátjuk, hogy mese-é?

— Mondd el, igazán, mondd el, szépen kérlek — rimánkodott a kisfiú.

Kéretlenül is elmondta volna az édesanyjuk, csak várta, hogy mossanak kezet, s üljenek asztalhoz. Akkor elkezdte:

„Volt egyszer egy szegény asszony s annak egy kicsi, karon ülő fiacskája. De olyan szegények voltak, hogy a kisfiúnak csak egyetlen egy ingécskéje volt. Az édesanyja minden szombaton kimosta. Kitette a napra, a nap hamar megszárította. Így tudott minden vasárnap tisztát adni a kisfiára."

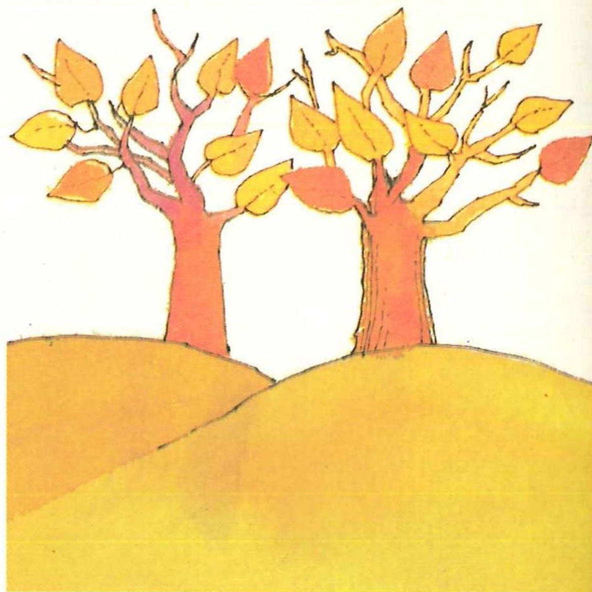
— S amíg száradt az ing, addig mit adott rá?

— Kötényébe takargatta, s visszatette a bölcsőbe.

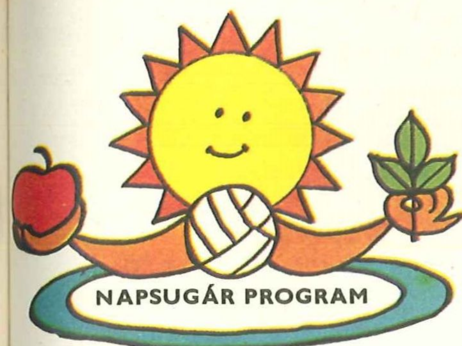
„De történt egyszer, hogy nagyon elromlott az idő, semmi kilátás nem volt arra, hogy az ing megszáradhatna. A napnak se híre se hamva. Szomorú volt nagyon a szegény édesanya, olyan

a sétatér avarjába bújt gesztenyéből is jó két zsebrevalót előcsalogatott. És sütött másnap is, vasárnap. Gyönyörű kiránduló időt, valóságos nyári meleget varázsolt az öreg nap. Olyan lelkéből ragyogott, mintha sejtette volna, hogy a mese becsülete forog kockán.

Napsugár klub alakult

Igazi Napsugár-gyerekekkel találkoztam Csillebércen még a nyáron. Kicsit eljátszottam magamban a gondolattal, hogy nézhetnek ki ezek a gyerekek: erős fényt bocsátanak ki magukból, vagy meleg sugárzás veszi körül őket? Mitől mások, mint a többiek?

A találkozásnál azt láttam — amiben biztos voltam –, hogy ugyanolyan gyerekek, mint a többi negyedikes, de tagjai egy Napsugár klubnak. Olvasták a KISDOBOS-ban megjelenő írásokat, és részt vettek a váci Hajós Alfréd Úttörőház háromfordulós „Napsugaras holnapért" elnevezésű rendezvénysorozatán. Ezt ráadásul meg is nyerték. Ők tízen, a Gábor József Általános Iskola 4.t osztályosai jutalmul kapták a csillebérci táborozást.

Körbeültünk egy tölgyfaasztalt és beszélgettünk.

— Mit csináltok a táborban, mint Napsugár-gyerekek?

— Megpróbáljuk a helyes életmódról, a táplálkozási szokásokról tanultakat alkalmazni és átadni. Hogy ezt népszerűsítsük, vezetőnkkel — Povázsay Tibornéval —, vetélkedőt szerveztünk a táborlakóknak.

— Milyen feladatokat kellett megoldaniuk a résztvevőknek?

— Plakátokat rajzoltak, bekötött szemmel kellett gyümölcsöt válogatni egy tálból, reggelihez teríteni, sokféle ennivaló közül kiválogatni az egészséges táplálkozást szolgálókat.

— Tetszett a gyerekeknek a vetélkedő?

— Igen, bár egy kicsit könnyűnek találták a feladatokat.

— Legközelebb milyen feladatokkal „nehezítenétek"?

— Heti vagy havi étrend összeállításával, ügyességi zsetonszerző sportversenyekkel, egészségügyi TOTÓ-val.

— Ősszel folytatjátok munkátokat a Napsugár klubban?

— Feltétlenül

— Mik a terveitek? Milyen programokat szeretnétek?

— Azokat, amelyeket most felsoroltunk, és segítségül hívjuk a KISDOBOS-t is. Az ott leírt feladatokat megpróbáljuk megoldani. Egyébként továbbra is sportolunk, hiszen így tudjuk leginkább megóvni egészségünket.

— Úgy hallottam, terveztek egy almazsúrt is.

— Igen. Az egyik őszi foglalkozáson csak az almával szeretnénk foglalkozni.

(Azóta ez talán meg is történt. Szeretnénk, ha a KISDOBOS olvasói megírnák nekünk, ők hogyan tartanának almazsúrt.)

— Örülnénk, ha lenne másutt is Napsugár vagy Almaklub. Szívesen fölvennénk velük a kapcsolatot. Címünk: Hajós Alfréd Úttörőház, 2600 Vác, Lenin út 58. Napsugár klub.

Elköszönünk egymástól. Jó lenne jópofa Napsugár köszönéssel búcsúzni. Kapóra jön a bekapcsolt hangszóró a vidám tábori nótával:

„A napkorong az égről nevetve
néz le ránk,
jöjj, vár a sátrunk, légy a cimboránk"

Elszaladnak, én utánuk nézek. Így, a megismerkedés után valami halvány derengést mégis csak látok körülöttük.

Zentai Mari

Fotó: Tóth András

Rendezvény a „Napsugaras holnapért"

Az öt testvér

Szereplők:
a **Bábjátékos**
és a Bábjátékos **tíz ujja**

Bábjátékos
Öt testvér van
egy családban,
úgy gondolnád,
barátságban.
Mégis azon
veszekednek,
kit tartsanak
a legtöbbnek.

Nagyorrú *(felbukkan)* Én vagyok a legfontosabb a Nagyorrú!
Nagyfülű *(felbukkan)* Én vagyok a legfontosabb, a Nagyfülű!
Nagyszemű *(felbukkan)* Én vagyok a legfontosabb, a Nagyszemű!
Nagyszájú *(felbukkan)* Én vagyok a legfontosabb, a Nagyszájú!
Nagyeszű *(felbukkan)* Én vagyok a legfontosabb, a Nagyeszű!
Nagyszájú Nem igaz!
Nagyeszű Nem igaz!
Nagyorrú Nem igaz!
Bábjátékos *(a másik kezével szétválasztja őket)*
Nyugalom, nyugalom!
Segíthetek a bajon.
Próbát teszek veletek,
lássuk, ki az ügyesebb!

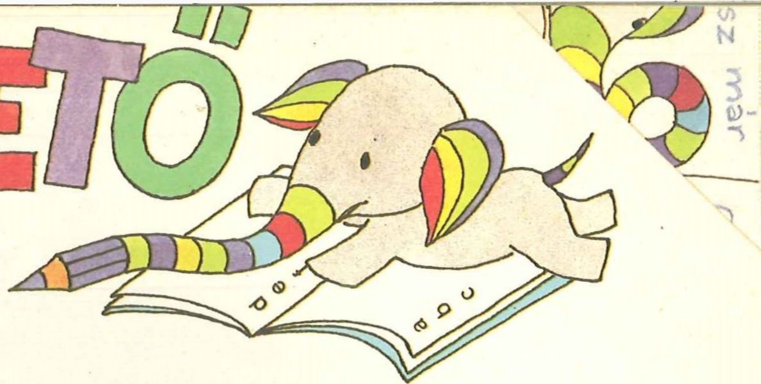
Nagyorrú Jó.
Nagyfülű Jó.
Nagyszemű Jó.
Nagyszájú Jó.
Nagyeszű Jó.
Bábjátékos *(másik kezével felmutatja és lobogtatja a tüzet)*
Nagyorrú Én, a Nagyorrú, füstszagot érzek!
Nagyfülű Én, a Nagyfülű, tűzropogást hallok!
Nagyszemű Én, a Nagyszemű, piros lángot látok!
Nagyszájú Én a Nagyszájú, tüzet kiabálok. Tűz! tűz!
Nagyeszű Én, a Nagyeszű, azt mondom, oltsuk el a tüzet! *(Mind az öten felemelnek egy vödröt, és a tűzre borítják. Újra egyenként előbújnak.)*
Nagyorrú Nos?
Nagyfülű Nos?
Nagyszemű Nos?
Nagyszájú Nos?
Nagyeszű Nos?
Bábjátékos
Egyformán jók voltatok.
Újabb próbát akarok.

Nagyorrú Jöhet.
Nagyfülű Jöhet.
Nagyszemű Jöhet.
Nagyszájú Jöhet.
Nagyeszű Jöhet.
Bábjátékos *(a másik kezével fölemeli az oroszlánt)*
Nagyorrú Én, a Nagyorrú, oroszlánszagot érzek!
Nagyfülű Én, a Nagyfülű, oroszlánordítást hallok!
Nagyszemű Én, a Nagyszemű, egy éhes oroszlánt látok!
Nagyszájú Én, a Nagyszájú, segítségért kiabálok. Oroszlán! Oroszlán! Segítség!
Nagyeszű Én, a Nagyeszű azt mondom kergessük el az oroszlánt! *Mind az öten fölemelnek egy seprűt, és elkergetik az oroszlánt. Újra, egyenként előbújnak.)*
Nagyorrú Milyen voltam?
Nagyfülű Milyen voltam?
Nagyszemű Milyen voltam?
Nagyszájú Milyen voltam?
Nagyeszű Milyen voltam?
Bábjátékos
Egyformán jók voltatok.
Újabb próbát akarok.

Nagyorrú Rajta!
Nagyfülű Rajta!
Nagyszemű Rajta!
Nagyszájú Rajta!
Nagyeszű Rajta!
Bábjátékos *(a másik kezével, minden ujjára kislányfigurát húz. Az öt kislány egyszerre bukkan fel)*
Nagyorrú Én, a Nagyorrú, virágillatot érzek!
Nagyfülű Én, a Nagyfülű, nevetgélést hallok!
Nagyszemű Én, a Nagyszemű, tündéreket látok!
Nagyszájú Én, a Nagyszájú, örömömben kiabálok! Szervusztok lányok!.
Nagyeszű Én, a Nagyeszű, azt mondom, vegyük őket feleségül!
Nagyszájú Igaza van
Nagyszemű Igaza van!
Nagyfülű Igaza van!!
Nagyorrú Igaza van!!!
Nagyeszű Nekem mindig igazam van. De... Hogyan válasszunk közülük?
Nagyorrú Én, a Nagyorrú, látok egy Nagyorrút!
Nagyfülű Én, a Nagyfülű, látok egy Nagyfülűt!
Nagyszemű Én, a Nagyszemű látok egy Nagyszeműt!
Nagyszájú Én, a Nagyszájú látok egy Nagyszájút!
Nagyeszű Nekem, a Nagyeszűnek egy Nagyeszű maradt.
Bábjátékos *(dúdolni kezd. Meghajolnak a fiúk, meghajolnak a lányok. Aztán a párok egyenként köszöntik egymást. Az ujjak kört formálnak, táncolnak. Végül két kéz összesimul.)*
Egy testvér se maradt árva,
mindegyiknek akadt párja.
És azóta élnek szépen,
Egészségben, békességben.

Marék Veronika

BETŰZGETŐ

Az első osztályosok oldala

Weöres Sándor nagyon szeret játszani a szavakkal.
Egy tréfás meséjét ajánljuk most neked. Játssz te is vele!

Te hogyan képzeled el?

Egy
hegy
megy.
Szembejön a másik hegy.
Ordítanak ordasok:
Össze ne morzsoljatok!
Én is hegy,
te is hegy,
nekünk ugyan egyremegy.

Melyik szó szerepel legtöbbször a versben? Gondolkozz azon, mit jelenthet a vers utolsó sora?
Ha kedved támad, folytathatod.

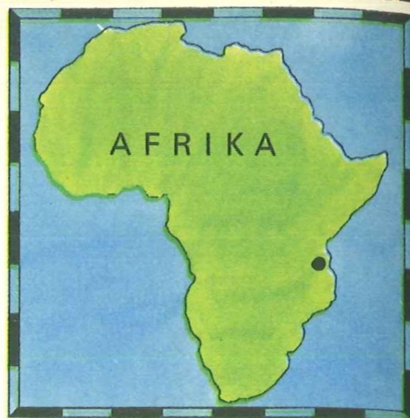

Tessék, tessék! Megnyílt Cerufánt újságos bódéja! Számold meg, hány újságot árul! Melyiknek a címét tudod elolvasni?
Ha papírpénzt készítesz, te is játszhatsz barátaiddal újságost.

Rajzolta **Marék Veronika**, szaktanácsadó **Winkler Márta**.

A Pangani folyó torkolatánál

Száz évvel ezelőtt Teleki Sámuel a Pangani folyó torkolatánál lépett Afrika földjére. Emlékét keresve mi is meglátogattuk a hasonló nevű tanzániai városkát és a tengerpart közelében vertük fel sátrainkat. A helybeliek többsége halászatból él. Hajnalban kis vitorlás csónakok indulnak az óceán felé.

A folyópartot különleges növényzetből álló erdőség szegélyezi. A mangrovefák az árapály övezetben élnek, képesek elviselni az óceán sós vizét, amely dagály idején messze felhatol a folyó medrébe. A mangrove apró cseppkövekre emlékeztető léggyökerei ezerszámra sorakoznak az iszapos parton.

Száz év alatt a parti erdőség értékesebb fáit nagyrészt kiirtották. Helyükön ma óriási szizálültetvények terpeszkednek. A szizál az agávefélékhez tartozik, leveléből erős rostot készítenek. Amint az ültetvény öregszik, a levelek fölött magas, karcsú szár nő, ezen vannak a virágok. Egyszer ugyancsak meglepődtünk, messziről úgy látszott, hogy a szizál virágai szárnyra keltek. Csak közelebb érve láttuk, hogy madarak ülnek a karcsú száron. Jöttünkre a magasba repültek.

Ezen a partvidéken évszázadokkal korábban sok arab település volt. Ma többnyire csak festői romjaik rejtőznek a fák árnyékában. Az egyik rommezőt Kaolénak hívják. Két barátságos kisgyerek kísért minket ittjártunkkor. De sajnos nem mindenki barátságos. Az egyik éjszaka rablók támadták meg sátortáborunkat. Elvitték a száradó ruhákat, a főzőedényeket, lámpákat, műszereket. Attól kezdve éjjelente őrt álltunk, nehogy még egyszer póruljárjunk.

Dr. Juhász Árpád

A szerző felvételei

Mit láthattok a novemberi erdőben?

Néha bizony nem sokat, mert reggelente nem egyszer olyan köd ereszkedik a határra, hogy egyik fatörzstől a másikig sem látni. Amikor viszont felszáll a köd, könnyen megfigyelhetjük az erdei állatokat, hiszen a lomb nélkül álló fák között sokkal messzebbre látni, mint nyáron. Vándormadaraink már egytől egyig Dél-Európában és Afrikában járnak, de a harkályok, cinegék, a fatörzseken szaladgáló csuszka és a kéreg repedéseit vizsgáló fakusz ilyenkor is nagyon sok megfigyelnivalót kínálnak.

Egy-egy novemberi kirándulás jó alkalom lehet az egymáshoz eléggé hasonló harkályfajok megismerésére. A tölgyesekben, bükkösökben a leggyakrabban a nagy fakopánccsal találkozhattok, de helyenként nem ritka a teljesen piros fejtetőjével és erősen sávozott oldalaival feltűnő közép fakopáncs (felső képünk). Legnagyobb a fekete harkály, de színezete alapján nem nehéz felismerni. A madarakkal csak most ismerkedő, kezdő megfigyelő számára a veréb nagyságú kis fakopáncs sem okoz nehézséget. A harkályok, de általában a hazai madárvilág megismeréséhez ajánljuk az „Európa madarai" című képes határozókönyvet, amely hasznos segítőtársatok lesz a kirándulásokon.

Az öreg tölgyesek jellemző élősködő növénye a magas ágakon megtelepedett fagyöngy. Sárga bogyói messziről virítanak és például a léprigó kedvenc csemegéjét jelentik a novemberi és téli időszakban. Ez a madár pettyezett alsótestével az énekes rigóra hasonlít, de annál nagyobb, és jellegzetes, erős cserregése is elárulja (alsó képünk).

A novemberi korai alkonyat előcsalogatja rejtekükből a főként éjszaka tevékenykedő apró rágcsálókat. Hosszú bajuszú, szimatoló erdei egerek és erdei pockok kukucskálnak ki a gyökerek között sötétlő lyukakból, aztán ha semmi gyanúsat nem tapasztalnak, óvatosan előbújnak a föld alól. Ha csendben megálltok egy vaskos fatörzs védelmében, hallani fogjátok az avarban keresgélő, magok után kutató állatok zörejét. Ha sikerül megpillantani őket, a farkukra figyeljetek: az egereké hosszú, a pockok farkincája viszont rövidebb a test hosszánál.

Schmidt Egon

Fotók: Bécsy László

Fehérlófia és társai

Még egy hónap és itt van a decemberi, hagyományos gyerekkönyvhét. Olyan gazdag a kínálat, hogy nehezen szánom rá magam a könyvajánlásra. Azt hiszem, az a legjobb, ha a mesékkel kezdem.

A **Fehérlófia** az egyik legősibb mesénk. Arany László még a múlt században gyűjtötte, s jegyezte le megőrizve számunkra a mese igazi varázsát, hangulatát. Ha elolvasod, megtudod, hogyan járt túl Fehérlófia a Hétszűnyű Kapanyányimonyók eszén.

Andersen legszebb meséit azoknak ajánlom, akik szeretik a szomorkás történeteket. Rab Zsuzsa szép fordításában olvashatod, s Szecskó Tamás képeiben gyönyörködhetsz.

A láthatatlan tolvaj című kötetben kazak népmeséket olvashattok. A kazakok a Szovjetunióban, Kazahsztánban élnek. A meséket Buda Ferenc fordította.

A Kisdobosban hónapról hónapra találkozol a néphagyománnyal az Egyszer volt... oldalon. Neked és minden néprajzot szerető, a néphagyomány iránt érdeklődő gyereknek ajánlom **Kósa Csaba: Esztendő, te vígságszerző!** című könyvét. Ha végigolvasod, rájössz arra, hogy milyen szép rend és következetesség volt a régi falusi életben, és milyen fontos szerep jutott az ünnepeknek. Széppé tették a hétköznapokat.

Olvastad a Fecskék és fruskák vagy a Galambposta című regényeket? Ha nem, akkor is élvezni fogod **A. Ransome** legújabb kiadású művét. Címe: **Nem akartunk tengerre szállni.** Már a cím is kalandot ígér, s izgulhatsz, vajon a gyerekek a nyílt tengerre kisodródott vitorláson hogyan állják meg helyüket.

Hogy múlik az idő! A **Bölcs bagoly** sorozat akkor indult, amikor a ti szüleitek voltak kisgyerekek. Épp 25 éve. **Balázs Árpád: Csontfurulya, madársíp** című kötete a hangszerekkel ismertet meg benneteket a legősibb csontfurulyától kezdve egészen az elektromos hangszerekig.

Timaffy László—Alexay Zoltán: Ezer sziget országa címmel a **Szigetközt** mutatja be. Azt a csodálatos vízi birodalmat, ahol a régi szabályozás előtt még esküvőre is ladikon mentek. A kötetben lévő tájszavakat is megérted, ha fellapozod a könyv végén a tájszótárt. S talán kedvet kapsz, hogy nyáron ellátogass a Szigetközbe, hogy megnézd azt a vízi világot, mely néhány év múlva csak a könyvek lapjairól int feléd.

Még egy utolsó ajánlat a könyvgyűjtőknek. Szeptembertől megkezdte működését a **Móra Könyvklub.** Ha többet akarsz tudni, kérd el a klub ismertetőjét a tanítódtól vagy írj erre a címre: Móra Könyvklub, 1392 Budapest, Pf. 277.

Gaál Éva rajza

Szűcs Sándor

A hoppon maradt hőzöngők

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy gazdag ember. Egyszer ennek a gazdag embernek porig égett az egyik tanyája, nem maradt abból egyéb, csak a pernyéje. Uzsorás, szipolyozó volt egész életében, hát valamelyik károsult bosszúból felgyújtotta. Bánkódott miatta rettenetesen, de a papja se tudta másképpen vigasztalni, csak avval, hogy bizony halála után meg a pokolbéli tűzben lesz majd része, amiért igaztalanul gyarapítgatta a vagyonát.

„Az meglehet — gondolta magában —, de még az is megeshetik, hogy felperzselik a másik tanyámat meg a házamat is, osztán akkor miből él meg a három fiam?"

Addig gondolkozott, míg elhatározta, hogy valamilyen mesterségre adja őket. Úgy is cselekedett, amint magába elhatározta. A nagyobbikat katonának adta, mert az nagyon nyalka volt. A középsőt kovácsinasnak szegődtette.

— Nagy melles, karos, combos vagy, kedves fiam, bírod a kalapácsot! — mondta neki.

A kicsire meg azt mondta:

— Jó leszel te, fiam, borbélynak!

A három fiú nem bánta. Legyen úgy, ahogy apjok kívánja. Mert egyik se kedvelte a paraszti munkát. A nagyobbik úgy gondolta, könnyebb lesz sétálgatni, fényes kardot villogtatni. A másik kettő meg avval volt, hogy addig se kell kapálni, kaszálni, míg az inasesztendő tart. Elment mindenik a maga útjára.

Teltek-múltak az esztendők. A gazdag ember öregedett, eddig se volt már fiatal. Ahogy öregedett, mindig csak azon járt az esze, miképpen szabadulhatna meg attól a pokolbéli tűztől, amit a pap ígért neki.

De bezzeg a három mákvirág fia nem gondolkozott semmin se! A huszár mulatott, a kovács meg a borbély a lányok körül legyeskedett.

Egyszer kapják a levelet, hogy menjenek haza, mert az apjok közelegni érzi végóráját, osztán látni szeretné őket. Haza is ment mind a három. Gondolták, hogy ha megkapják az örökséget, még szebb lesz majd a világ!

Azt kérdi az öreg a katona fiától:

— Na, kedves fiam, milyen katona lett belőled?

Kihúzza magát a fiú.

— Hő, kedves apámuram, nincs a császárnak még egy másik olyan derék katonája, mint én vagyok! Úgy forgatom én a kardot, mint senki más. A minap is a parádén ért bennünket egy irtózatos zápor, bőrig is ázott az egész regement, csak én maradtam szárazon. Mintha a skatulyából rántottam volna ki a fényes mundért, olyan volt rajtam, mikor a kaszárnyába értünk! Mert kirántottam a kardomat, osztán olyan sebesen forgattam a fejem felett, hogy elvertem magamról az esőt!

Az öreg rábólintott.

— Örülök, fiam, hogy ilyen derék katona vált belőled. Téged nem kell félteni!

Azután a középsőt kérdezte:

— Hát, te kedves fiam, hogy vagy a mesterségeddel?

Azt mondja erre az izmos fiú:

— Hő, kedves apámuram, nincs még egy másik ilyen kovácslegény a Rézig, azon túl meg már nem laknak! Tegnap is elnyargalt a műhely előtt egy fényes hintó, négy ló előtte. Lekiáltott róla egy fene nagy úr, hogy ki kellene cserélni a lovak lábán a patkót, de nincs idejük megállni, követségbe mennek a császártól. A mester csak kaparta a fejét. Osztán amíg őkelme a fejét kaparta, én futtában megpatkoltam a négy lovat, egy szuszra se kellett a hintónak megállni!

Az öreg erre a szóra is rábólintott.

— Sokra vitted a mesterségedben, fiam, neked való hivatalt találtál.

Na, hát a fiatalabbik? Az is ott állt bátyjai mellett, szépen megfésülködve, kipomádézva.

— Hát, te kedves fiam, érted-e a mesterségedet?

— Hogy értem-é? Mi se bizonyítja jobban, mint hogy tegnap fogadásból egy nyulat futtában kopaszra borotváltam, egy vágást se ejtettem rajta!

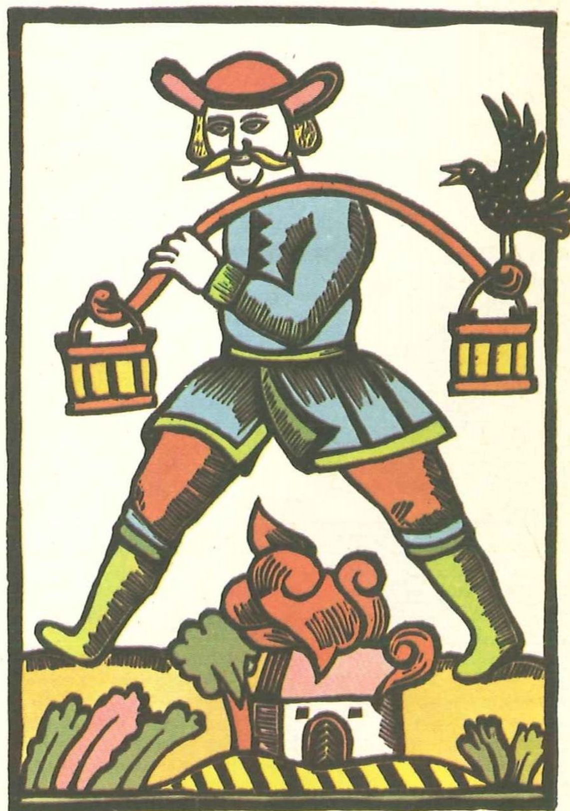
Az öreg erre is rábólintott.

Mikor mind a hármat így végighallgatta, egy kicsit elgondolkozott. Azután, hogy egy kicsit elgondolkozott, így szólt a három fiúhoz:

— Látom, fiaim, hogy mind a hármótoknak kenyér van a kezében, megéltek a jég hátán is. Nem vagytok rászorulva az én vagyonomra. Így hát avval megválthatom magamat a pokolbéli tűztől.

Elhívatta a papot, minden vagyonát átadta neki, hogy ossza szét a szegények közt.

A három fiú meg világgá ment mérgében, hogy most már hozzálássanak a mesterségükhöz!

Keresztes Dóra linóleummetszete

Postafiók 100

Húúh, de hideg van kint. De jó is volt nyáron abban a nagy melegben, csak beugrottunk a vízbe, mozoghattunk kedvünkre. Bezzeg most, kabát, cipő meg minden, hogy lehet így jót mozogni? Csak ülünk, ülünk, pedig a „láb mindig kéznél van" sugallják Dunkakilitiből érkező barátaim sorai:

Elhatároztuk, hogy minden szombaton futni fogunk. Mikor elkezdtük, fél ötkor indultunk az iskola elől. A legelső nagyobb gyerek volt, leghátul pedig a tanító néni futott. Kis körrel kezdtük, de később már nagy háztömböket kerültünk meg. Eleinte megszóltak minket, ma már természetesnek veszik, hogy futunk. Van, amikor autós apukák kísérnek bennünket."

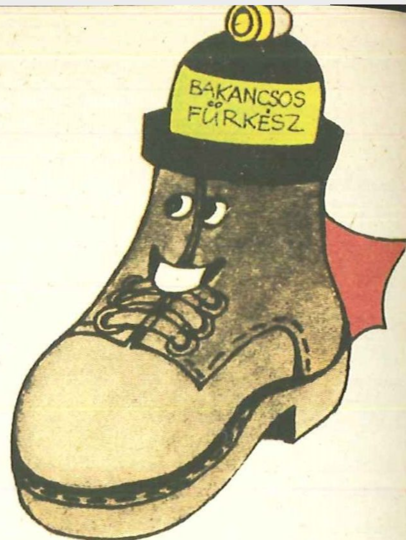
Úgy gondolom az lesz a legnagyobb eredmény, ha ezeket az autós apukákat is rá tudjátok venni arra, hogy veletek fussanak. Próba, szerencse!

Vannak olyanok is közöttetek, akik emléktúrákat tesznek egy-egy évforduló alkalmával. A Természetbarát Szövetség november 7-én hagyományosan Pilisnyeregre szervez emléktúrát a nagy októberi szocialista forradalom évfordulóján, de országszerte is megemlékeznek e napról. **Maklári Annamária** a naszályi gyerekek megemlékezéséről tudósított:

„Postaládát tettünk a rajfal alá, mindenki készített bele ajándékot. Elkészítettük azokat is, amelyeket a Kisdobos Varázskezek és Kivágós rovata ajánlott. Könyvjelzőket, gyöngybabákat is híméztünk. Szép kis csomag kerekedett! Tanító nénink írt egy levelet oroszul és feladtuk Gudermeszbe, a Globusz klub másodikosainak. Azért küldtük oda a Barátságpostát, mert ott van Komárom megye testvérmegyéje. Az ünnepélyes rajfoglalkozást Tatabányán a Lenin szobornál tartottuk. A Gagarin őrs készült egy kis műsorral. Zászlókat és virágokat helyeztünk el a szobornál, majd elmentünk a Közművelődés Házába megnézni a kiállítást, és képzeljétek, ott még a gudermesziekkel is találkoztunk!"

A pécsi gyerekek koszorúzási ünnepsége

Szintén ünnepségről számol be Győrből **Egyed Rita** a Münnich Ferenc Általános Iskolából:

„Iskolánk névadója tiszteletére Münnich hetet rendeztünk. Volt vetélkedő, versíró verseny az iskoláról, idegennyelvű előadás, majd az énekkarosok közreműködésével záróünnepséget tartottunk és megemlékeztünk névadónk munkásságáról."

Madárünnepről is számot adunk, melyet Tiszaeszláron készítettek a madaraknak a kisdobosok. **Bogai Eszter** írta:

„Ősz derekán nagy kopácsolás hallatszott ki az osztályteremből. Madáretetőket gyártottunk. Előtte tanulmányoztuk a madarak életét, majd kitakarítottuk az udvart. Ünnepi alkalom volt az elkészült etetők elhelyezése, a madárkalács kiakasztása. Hát még, amikor láttuk, hogy csipegetnek kedvenceink!"

Levelezne magyarul: Palinszki István, Szovjetunió, Beregszászi járás, Derenkovec Sevcsenkó út 8.; Váradi Margit Szovjetunió, Kárpátalja, Beregszászi járás, Kaszony, Engels u. 40.; Balázs Enikő Románia, Damacuseni Maramures 65. C. 4886.

Negyedikes lányokkal levelezne: Kaszab Magdolna, 5123 Jászárokszállás, Csalogány u. 7.

Köszönöm a leveleket, továbbra is várom őket!

Szevasztok!

Dobos Dorka

Barátunk a számítógép

Programunk az óra rejtelmeiben segít eligazodni. Egy órát rajzol, amelynek mutatói ugyanolyan irányban mozognak, mint a valódi óráé, csak gyorsabban. A nagymutató 1 perc alatt fut körbe, percenként tehát 1 órát halad. A program RUN-nal indul és azt kérdezi: — HONNAN INDULJON? — Akármilyen számot írtok, a mutatók induláskor annak megfelelően állnak és kezdenek járni. Az óra mellett számokkal is kiíródik az óra és a perc. Így összehasonlíthatjátok a „mutatós" és a „digitális" órát.

A RUN-STOP billentyűvel bármikor megállíthatjátok az órát és összehasonlíthatjátok a mutatók állását a kiírt idővel. Ha tovább akarjátok járatni, beírjátok: CONT. Ezt nem látjátok a képernyőn, de ha utána RETURN-t adtok, az óra újra járni kezd.

A nagymutatót úgy állítottuk be, hogy másodpercenként ugrik egyet. Mérjétek meg, hányat dobban a szívetek egy perc alatt! Csukott szemmel számoljatok 60-ig, és ellenőrizzétek az órán, sikerült-e a másodpercek múlásának ütemét eltalálni! Indítsátok az órát O-ról és figyeljétek meg, hány perc alatt tudtok elmondani egy verset!

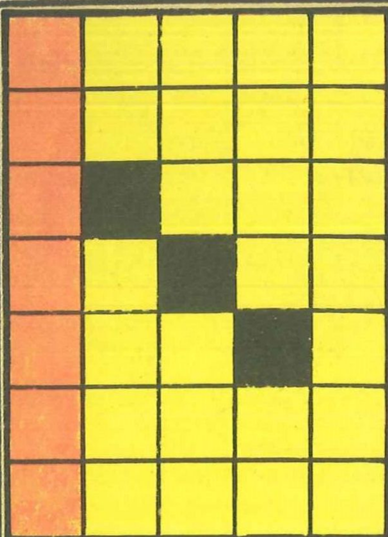
Az óra 12 percig jár — ez 12 órának felel meg.

A programot C-16-os vagy +4-es gépen játszhatjátok.

Pethes Endre

```
10 GRAPHICØ,1:PRINT"HONNAN INDULJON?"
2Ø PRINT:INPUTA
3Ø COLORØ,8,7:COLOR1,1Ø,2:GRAPHIC1,1
4Ø CHAR,5,3,"ORA":CHAR,34,3,"PERC"
5Ø B=Ø:O1=16Ø:O2=1ØØ:R1=98:R2=95:R3=9Ø
6Ø R4=78:R5=6Ø:U=π/3Ø:G=U/12:F=U:H=5*U
7Ø CIRCLE,O1,O2,R1:CIRCLE,O1,O2,R2
8Ø FORI=ØTO59:X=O1+R2*SIN(U*I)
9Ø Y=O2-R2*COS(U*I):X1=O1+R3*SIN(U*I)
1ØØ Y1=O2-R3*COS(U*I)
11Ø DRAW,X,YTOX1,Y1:NEXTI
12Ø FORI=ØTO59STEP5:X2=O1+R3*SIN(U*I)
13Ø Y2=O2-R3*COS(U*I):X3=O1+R4*SIN(U*I)
14Ø Y3=O2-R4*COS(U*I):DRAW,X2,Y2TOX3,Y3
15Ø NEXT:B1=O1+R5*SIN(A*H+B*G)
16Ø B2=O2-R5*COS(A*H+B*G)
17Ø A1=O1+R4*SIN(B*F)
18Ø A2=O2-R4*COS(B*F):S=-1:O=A
19Ø FORI=ØTO719
2ØØ S=S+1:IFS=6ØTHENS=Ø:O=O+1
21Ø S$=STR$(S):O$=STR$(O)
22Ø B8=O1+R5*SIN(A*H+(B+I)*G)
23Ø B9=O2-R5*COS(A*H+(B+I)*G)
24Ø A8=O1+R4*SIN((B+I)*F)
25Ø A9=O2-R4*COS((B+I)*F)
26Ø DRAW,B8,B9TOO1,O2:DRAW,A8,A9TOO1,O2
27Ø CHAR,1,3,O$:CHAR,3Ø,3,S$
28Ø FORK=1TO171:NEXTK:DRAWØ,B8,B9TOO1,O2
29Ø DRAWØ,A8,A9TOO1,O2:CHARØ,3Ø,3,"   "
3ØØ NEXTI
```

NOVEMBERI FEJTÖRŐ

Kitöltőcske

Írd be az alább felsorolt szavakat a megfelelő helyre, majd az első függőleges oszlopba kerülő betűket olvasd össze! Ezt a szót kell beküldeni.
AD, ÁT, ID, KE, MAR, REF, RÉV, VÍZ, ÁZIK, DADA, IDEÁL, IDÉZI, NAFTA, VIRÁG, GIZELLA. (I = Í)

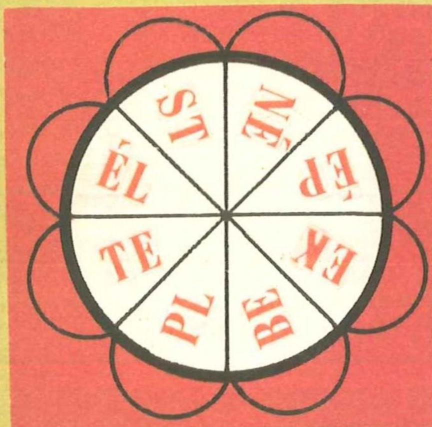
T	A	É	G
G	É	F	T
S	I	E	S
S	É	Z	G
S	Á	Z	L

Közmondás

Olvasd össze az ábra betűit! Indulj el a bal felső sarokból — lóugrással úgy, hogy egy ismert közmondást kapj! Ezt küldd be!

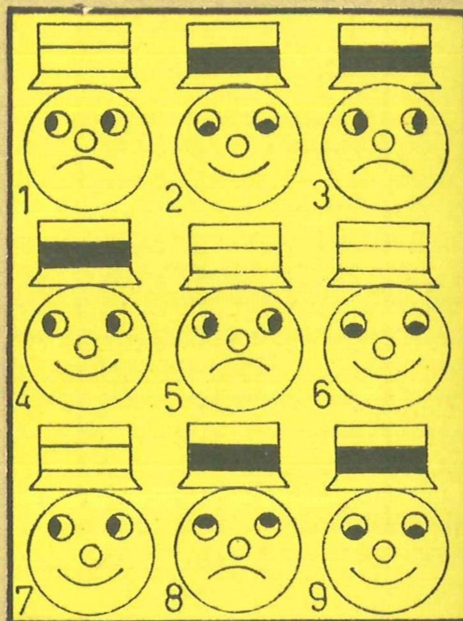
Szóvirág

Rakd helyes sorrendbe az ábrában található betűpárokat! Az egészséges életmóddal kapcsolatos igazmondást kapsz eredményül. Írd meg, hogy szól a mondás!

Egyformák?

A figurák közül kettő teljesen egyforma. Keresd meg, melyik az a kettő, és írd meg nekünk is!

A rejtvények megfejtését **november 26-ig** küldjétek be nyílt levelezőlapon! Címünk: KISDOBOS 1502 Budapest, Postafiók 100.

Kisdobos-jelöltek! Figyelem!

Megjelent a **Kisdobos leszek** című kiadvány! A 16 oldalas színes füzetet nektek ajánljuk. Ha vállalkoztok **A kék nyakkendőért!** próbára, akkor érdemes megvennetek. Az avatásig minden fontos dolgot megtudhattok belőle. De írni és rajzolni is lehet a lapjaira.

Kapható a hírlapárusoknál, az iskolai terjesztőknél vagy az iskolaszövetkezet boltjában. Ára: 15,— Ft.

Kisdobosok, kisdobos őrsvezetők! Adjátok tovább a hírt az első osztályosoknak! Ha ráértek, akkor segíthettek a terjesztésben, az árusításban is.

VARÁZSKEZEK

Díszcsomagolások

Közelednek az ünnepek. Csomagolási ötletekkel szeretnék segíteni.

Mikulás kesztyűje, csizmája: A B ábra. (Mikulásra, karácsonyra) Anyaga lehet bármilyen piros vagy fekete szövet vagy filcanyag. Díszítéshez színes szalag, rojt stb. A munkát sablonkészítéssel kezdjétek. Segítségével vágjatok ki 2 db kesztyű- vagy csizmaformát. Varrjátok rá a díszítést, illesszétek össze, majd apró öltésekkel varrjátok egymáshoz! (A ábra). (Ha a kesztyűre akasztó is kerül, később edényfogó kesztyű lehet.) Az ajándéknak szánt édességet, apróságot tegyétek a kész kesztyűbe, illetve a csizmába. Végül díszíthetitek fenyőággal, 1-2 szaloncukorral.

Díszszaloncukor: D ábra. Bármilyen ajándékot csomagolhattok ilyen formájúra. Mérjétek meg, amit csomagolni akartok! A D ábra segítségével készítsétek el a csomagolópapírokat. A piros rész krepp-papírból van, erre kerül a kisebb — a rajzon kék — rész celofánból, mintás celofánból, alufóliából vagy bármilyen mintás csomagolópapírból. Az összeállítása úgy történik, mint egy igazi szaloncukornál. A két végét celluxszal vagy színes szalaggal fogjátok össze!

Ajándéktartó baba: E ábra. Bármilyen alkalommal pocakjába rejthetitek az ajándékot. Készülhet mama, papa, gyerek figurában. Elkészítésében az E ábra segít. Külön kell elkészíteni a „testet" és a „fejet". A fej fehér vagy rózsaszín vászon, fonálból formált, ragasztott hajjal. Teste köralakú mintás vászon, szélébe fűzött erős cérnával. Ezt kell a végén — az ajándék belehelyezése után — a „nyak" körül összehúzni és megkötni, F ábra. Díszíthetitek: csipkével, gyönggyel, adhattok rá kendőt, kötényt stb.... Ha a „csomagolás" szerepét betöltötte, a hasát vattával tömjétek ki és kedves emlékként, kabalaként „élhet" tovább.

Jó munkát, hasznos időtöltést kívánok:

Szabó M. Katalin

A KÉK KERÍTÉS

Van valahol egy kék kerítés, amelyik szereti, ha rajzolnak rá...

Bence új órát kapott, még játék is volt rajta. Körmi irigykedve nézte. – Nekem még órám sincs... – Arra sétált Peti. – Elromlott a kvarcjátékom! –

– Add nekem! – kérte Körmi. Öt rágóért az övé is lett. Körmi kölcsönkérte Bence gombelemét. Beletette a játékba, s az vígan működni kezdett!

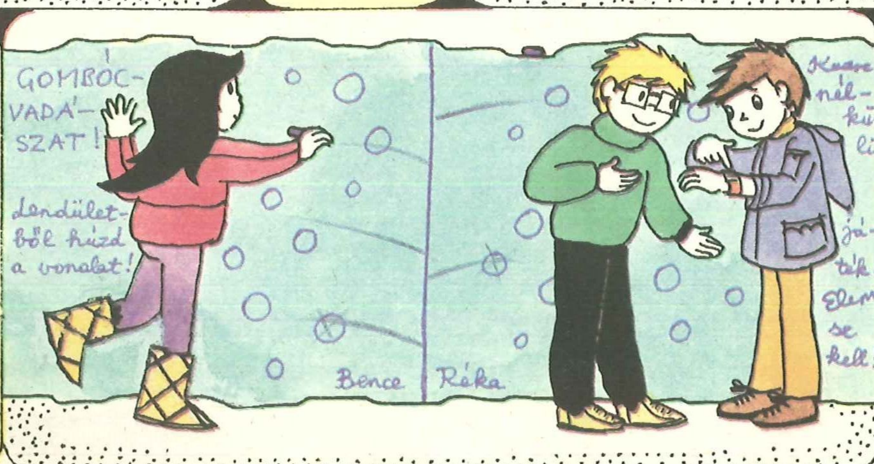

– Ne örülj, Körmi! – figyelmeztette Réka. – Ha jó, vissza kell adnod! – Körmi fájó szívvel üzenetet hagyott Petinek. Jött is a nővérével.

– Buta volt az öcsém, de te rendes vagy, Körmi. Cseréljük vissza! – Körmi szomorkodott. – Megint nincs semmim... – Akkor odafutott Bence.

– Megengedték a szüleim, hogy neked adjam a régi órámat. Tessék! – Körmi arca felragyogott. Aztán nekifogtak gombóc-vadászatot játszani.

Marék Veronika